I чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. Шевченко

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303
Телефони: (201) 434-0237 (201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюзу: (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250 (212) 227-5251

РІК LXXXI. Ч. 163. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК ЧЕТВЕР, 12-го ВЕРЕСНЯ 1974 ЦЕНТІВ 20 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK THURSDAY, SEPTEMBER 12, 1974 No. 163. VOL. LXXXI.

СУА приготовляється до „Золотої Конвенції"

Ню Йорк. (О. С. Процюк). — Ювілейна Конвенція Союзу Українок Америки відбудеться тут в днях 29-го і 30-го листопада та 1-го грудня 1974 р. у Статлер - Гілтон готелі при 33 вул. Реєстрація учасниць цієї Конвенції, яка відбудеться у 50-річчя СУА отже буде „Золотою", почнеться уже 28 листопада увечері та буде продовжуватися 29 листопада ранком. Відкриття плянується вчасно, тож треба поспішати, щоб зареєструватися перед початком. У п'ятницю 29 листопада відбудеться врочистий полуденок, а у суботу 30 листопада вечером — святочний бенкет, на якому будуть виступати у мистецькій програмі Іванна Мигаль з Канади (сольоспів) та Зоя Когут з Австралії. Зголошення делегаток слід надсилати якнайскоріше — офіційний речинець до 30 вересня 1974 р. Зголошення треба надсилати на адресу: Golden Jubilee Convention c-o UNWLA 108, 2nd Ave., N. Y. 10003.

Кошт участи делегатки у Конгресі виносить 35 дол. (включно з полуденком та бенкетом). Кімнати в готелю треба замовляти безпосередньо в готелі Статлер - Гілтон на два дні перед Конвенцією. Голови відділів СУА отримають спеціяльні сині карточки для таких зголошень. Ціна кімнати 28 дол. за 2 особи, третю особу зобов'язує доплатити 10 дол. Кошт участи у Конвенції для гостей виноситиме: полуденок 8 дол. бенкет 25 дол. Конвенційний Комітет застерігає собі можливі зміни.

Під час Конвенції відбудеться три виставки: мистецька референтка Гол. Управи підготовляє зразкову виставку народного мистецтва:, 64-ий Відділ СУА влаштовує щорічним звичаєм образотворчу виставку жінок - мистkinь. Обі ці виставки відбудуться у домівці СУА 108, — 2-га евеню. Виставка книжки відбудеться у готелі.

Підготовка до Конвенції поступає жваво. Відділи цікавляться Конвенцією — одначе є ще багато праці, отже проситься усі Відділи звернути увагу на деякі недотягнення, або невикінчену роботу. Потрібно більше оголошень — кошт Конвенційної Книги великий; якщо не буде відповідної кількости оголошень, його треба буде покривати з каси Відділів. Усі відомості, поправки до Конвенційної Книги треба надсилати негайно. Кожна пізніша зміна змісту, додаткові сторінки потягають за собою великі друкарські кошти. Треба пильно слідкувати за обіжниками та дотримуватися вимог Конвенційного Комітету. Усі неточності, пригадки спричинюють витрату часу та кошти, які буде дуже трудно оплатити з так уже дуже скромних делегатських коштів.

У Ню Йорку відбувається виставка У-Фо-То

Ню Йорк, Н.Й. — В суботу 7-го вересня, Українське Фотографічне Товариство, тут в приміщеннях Літературно - Мистецького Клюбу розпочало осінній сезон виставок — 4-ою річною виставкою фотографії. Цього року нові люди, із найдальших закутин Америки і Канади, запрезентували свою творчість чорно - білими і кольоровими світлинами та прозірками. Жюрі, в якого склад входили: А. Вороневич, М. Черешньовський і Б. Певний визначили нагороди таким світливцям: 1-ше місце — В. Артимишиновi, 2ге — Б. Ткачеві і 3-тє — Л. Коленському за чорно - білі світлини; 1-ше місце — С. Новицькому, 2-ге — Б. Полянському і 3-тє С. Новицькому за колірові світлини; 1-ше місце — Т. Михайлишиному Д. Авіньйон, 2-ге — Д. Михайлишиному Д. Авіньйон і 3-тє — Б. Ковшевичеві за прозірки. Нагороду за світлину на тему „Українці на нових місцях поселення" в сумі 25 долярів, уфундовану в пам'ять Теодора Ільницького, отримав С. Новицький. Замітна ця виставка цим, що багато молодих ентузіястів фотографії надіслали свої знімки. Виставка буде відбуватися протягом цього тижня, щоденно від год. 6-ої до 8-ої вечора, а в суботу й неділю від год. 12-ої вполудне до 7-ої вечора.

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

В ПАССЕЙКУ ВІДПРАВИТЬСЯ БОГОСЛУЖЕННЯ В НАМІРЕННІ В. МОРОЗА

Пассейк. — У найближчу неділю, 15-го вересня в місцевій Українській Католицькій Церкві св. Миколая буде відправлено о год. 12 вполудне Богослуження в намірені ув'язненого і голодуючого українського історика Валентина Мороза. Безпосередньо після Богослуження у церковній залі з ініціятиви управи Відділу УККА відбудуться сходини, присвячені Валентинові Морозові.

Проф. ІВАН ВОВЧУК ДОПОВІДАТИМЕ В ЙОНКЕРСІ

Йонкерс. — ІІ-й Відділ ООЧСУ в Йонкерсі інформує, що в п'ятницю, 13-го вересня ц.р. о год. 8-й вечора тут в залі Українського Народного Дому при 301 Палісайд евеню проф. Іван Вовчук виголосить політичну доповідь на тему: „Вчора і сьогодні в Україні". Доповідач, який є одним із заступників президента УГВР і головою Головної Управи ООЧСУ, присвятить свою доповідь вшануванню 30-ї річниці з дня постання тієї політичної установи.

„ВЕЧІР УКРАЇНСЬКОЇ ІКОНИ" У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ

Філядельфія. — Заходом місцевих Гуртка Книголюбів та 20-го Відділу Союзу Українок Америки відбудеться тут 29 вересня о год. 4-ій по полудні в залі „Тризуба" при 4932 Н. Брод вулиці „Вечір української ікони". В програмі візьмуть участь: мистець С. Гординський, проф. д-р Гр. Лужницький. скрипалька Ірина Когутівна та піяністка Роксоляна Гарасимович. Програмою вечора проводитиме д-р Н. Пазуняк.

МАЛЯРСЬКА ВИСТАВКА МАРІЇ ГАРАСОВСЬКОЇ — ДАЧИШИН

Чикаґо. — Окружна Рада Союзу Українок, 12-й Відділ Українського Золотого Хреста та Об'єднання Жінок ОЧСУ влаштовують тут в днях від 1-го до 10-го листопада в галерії „Левів", 2353 Захід Чикаґо евеню малярську виставку Марії Гарасовської - Дачишин. На виставці можна буде оглянути такі праці як Рим, Кастельґандольфо, Пемпеї, квіти, пейсажі композиції та ікони. Відкриття виставки в п'ятницю, 1-го листопада о год. 8-й вечора. Слово про мистkinю виголосить журналістка п-ні Ольга Луцик з Міннеаполіс.

Президент Форд розглядає можливість помилування всіх обвинувачених за Вотерґейтську аферу

Вашингтон. — Джон Гюшен, заступник пресового секретаря Білого Дому, у вівторок, 10-го вересня, повідомив. що президент Джералд Форд розглядає можливість помилування всіх осіб, обвинувачених за Вотерґейтську та споріднені справи. Але Гюшен підкреслив, що розгляд цієї можливости не означає, що Президент таки рішить проголосити помилування для осіб, які вже були засуджені за причетність до Вотерґейтської та інших афер і для тих, над якими ще мають відбутися судові розправи.

Хоча Гюшен відмовився входити в подробиці, то його заява викликала гостру реакцію з боку не тільки демократичних. а також республіканських законодавців і американського загалу. Лідер республіканської меншости в Палаті Репрезентантів Джон Ровдс, заявляючи, що погоджується з рішенням президента Форда щодо помилування колишнього президента Ніксона, сказав, що колишні дорадники й співпрацівники Р. Ніксона не були покарані такою суворою карою, як Ніксон, який був змушений зрезиґнувати. й тому не повинні бути помилувані. Крім того, сказав Ровдс, доля цих дорадників „не зв'язана з добром країни", а доля колишнього президента таки зв'язана. Спікер Палати Репрезентантів Карл Алберт твердив, що помилування всіх колишніх співпрацівників Ніксона становило б „надужиття повновластей Президента". Лідер Республіканської меншости в Сенаті Гю Скотт заявився проти надання загального помилування. але сказав, що якщо президент Форд таки вирішить надати помилування, то справа кожного обвинуваченого у Вотерґейтській афері повинна бути розглянута окремо. Подібно висловився республіканський сенатор Джеймс Баклі із Ню Йорку, який додав, що помилування можна надати щойно після засудження обвинуваченого. Ряд інших сенаторів, наприклад, консервативний демократ Джон Спаркман із Алабами, ліберальний республіканець Джейкоб Джавітс із Ню Йорку та ліберальний демократ Едвард Кеннеді із Масачусетс. також заявилися проти надання помилування всім колишнім співпрацівникам Р. Ніксона, які були оскаржені за причетність до Вотерґейтської афери. Проти помилування дорадників колишнього президента виступили також губернатори південних стейтів Америки, які

(Закінчення на стор. 4-ій)

Ричард Ніксон зрезиґнує з членства в каліфорнійській Адвокатській Палаті

Сакраменто. — Дін Батлер, адвокат колишнього президента Ричарда Ніксона, у понеділок, 9-го вересня, повідомив, що його клієнт плянує зрезиґнувати з членства в каліфорнійській Адвокатській Палаті. Це повідомлення наступило дві години перед тим заки ця Адвокатська Палата великою більшістю голосів рішила натаврувати помилування Ричарда Ніксона президентом Фордом. Палата заявила, що крок президента Форда нарушує принцип, що досі особи є рівні перед законом, а також створює загрозу, що це помилування може підірвати довір'я населення до американської системи правосуддя. Адвокат Батлер заперечив твердження деяких коментаторів, які заявляли, що Р. Ніксон волів добровільно зрезиґнувати з членства в Адвокатській Палаті замість того, щоб Палата позбавила його права виконувати адвокатську працю. Палата розглядала можливості обвинувачення Ніксона за його ролю у Вотерґейтській афері. Подібне слідство переводить Адвокатська Палата Ню Йорк стейту, бо Р. Ніксон також має право виконувати адвокатську практику в Ню Йорку. Адвокат Батлер заявив, що колишній президент Ніксон плянує також зрезиґнувати з членства і у цій Адвокатській Палаті, але твердив, що резиґнація з обох Палат спричинена небажанням Р. Ніксона далі виконувати адвокатську працю, а не страхом перед можливими санкціями з боку цих Адвокатських Палат.

Л. Брежнєв нараджувався з представниками Індії та Югославії

Москва. — Упродовж 10 серпня генеральний секретар ЦК КПСС Л. Брежнєв відбув дві довші конференції з міністром закордонних справ Індії Свараном Сінґом та провідним югославським лідером і заступником Тіта Едвардом Карделем. Сваранґ Сінґ прибув до СССР 8 вересня з офіційною чотириденною візитою, а Е. Кардел находиться в СССР на відпустці. Конференції Брежнєва з представниками Індії та Югославії викликали загальне зацікавлення тому, що обидві ці країни вважаються найважливішими речниками т. зв. неприєднаних до ніякого бльоку держав і репрезентують своєрідну коаліцію „невтральних держав". Для СССР підтримка цієї „коаліції", в тому Індії та Югославії є дуже конечна і цим пояснюється особлива увага з боку совєтського керівництва та преси для обох груп. Згідно з повідомленням ТАСС, Брежнєв дискутував з Карделем справу Кипру і совєтський плян розв'язки кризи. В часі зустрічі з Свараном Сінґом була обговорювана справа американської бази на Індійському океані на острові Дієго Ґарсія, а також справа проєктованої Москвою азійської конференції для справ безпеки і співробітництва. На обох зустрічах був присутній совєтський міністер закордонних справ А. Громико.

Польські військові частини стаціонують на совєтсько-китайському кордоні

Ню Йорк. — Польський щоденник „Нови Дзєннік" з 11 вересня опублікував ширшу інформацію про те, що „польські відділи находяться над китайською границею" і що „летунство є під повною совєтською контролею". Газета подає, що „з'єднання польського народного війська є систематично висилані у глибину Монголії, де росіяни згромаджують недалеко китайського кордону значні сили. Останньо на совєтських полігонах в Монголії навчалися прислані з Польщі відділи ракетних військ. Ці операції, які мають характер не тільки військовий, але й політичний, відбуваються в рямках зобов'язань, що тяжать на Польщі з титулу Варшавського договору. Совєтське командування того договору (маршал Якубовський) має у кожній країні совєтського бльоку у своєму безпосередньому розпорядженні означену кількість елітарних військових відділів.

В Польщі, крім летунства командування Договору має у своєму розпорядженні: 1-шу Варшавську змеханізовану дивізію ім. Косьцюшки; 12-ту Змеханізовану дивізію ім. Народної армії; 10-ту Судетську панцерну дивізію ім. Героїв Совєтської армії і 6-ту Приморську повітряно - десантну дивізію В цьому році ракетні з'єднання Варшавської воєнної округи відбували військові вправи, пов'язані з гострим стрілянням, на пустинному полігоні десь в Азії. Ракетники вперше перепроваджували там таку стрільбу і то під контролею совєтського надзору". Інформуючи далі про форму вишколу польських повітряних збройних сил „Нови Дзєннік" пише, що польські повітряні збройні сили мають модерний совєтський виряд і зброю і що „Росії, яка повністю розпоряджає польським летунством, залежить на його технічній досконалости і тому його виряд сьогодні є новочасний".

Китай закликає до „економічної війни" проти СССР і ЗСА

Гонґ Конґ. — Тут одержано повідомлення про те, що заступник китайського прем'єр-міністра Лі Гсієн-нієн, промовляючи 10 вересня на бенкеті в Пекіні в честь президента Ніґерії ген. Єкубу Ґована, апелював до економічно недорозвинених країн максимально використати нафту та інші сирівці як зброю „у боротьбі з імперіялізмом СССР і ЗСА". Лі Гсієн-нієн заявив, що недорозвинені економічно країні мусять бути готові відбити намагання надпотуг перекинути на „третій світ" тягар економічної кризи.

ЦЕЇ СУБОТИ НА СОЮЗІВЦІ ВІДБУДЕТЬСЯ „ДЕНЬ УНСОЮЗУ" ТА ВИБІР „МІС СОЮЗІВКИ"

Союзівка, Керґонксон. — На найближчий кінець тижня 14-15-го вересня на цій оселі УНСоюзу в кетскильських горах відбудеться дуже різноманітна програма. Субота, 14-го вересня — це традиційний вже „День Українського Народного Союзу", на який прибуде багато союзовців і гостей з різних частин Америки та Канади. На заклик Головного Уряду УНСоюзу багато Округ і Відділів на цей день організують на Союзівку прогулянки. Цього дня, крім цікавої мистецької програми, вибору вже 19-ої з черги „Міс Союзівки", двох спортових турнірів, також відбудеться проголошення 40 виграшів для нових членів Конвенційної кампанії УНСоюзу.

Суботня культурно - мистецька програма, якою провадитиме конферансьє Аня Дидик, складатиметься з гостинних виступів відомого танцювального ансамблю Петра Марунчака із Монтреалю та вокально - музичного ансамблю „Рушничок" — також із Монтреалю. Між іншим, оркестра „Рушничок", яка гратиме також під час суботньої забави, недавно награла вже другу з черги платівку, яку можна буде закупити на Союзівці.

Після коронації Міс Союзівки на 1974-ий рік під час Дня УНСоюзу на Союзівці минулого року. На фото (зліва): дружка Нуся Пацак, Міс Союзівка 1973 — Христина Товпаш, Міс Союзівка 1974 — Донна Марунчак і дружка Роксоляна Робак.

Під час забави, десь коло півночі, жюрі проголосить ім'я дівчини, яканоситиме титул „Міс Союзівка 1975-го року", як також імена її двох дружок. Нову „Міс Союзівку" коронуватиме теперішня „Міс Союзівка" Донна Марунчак, яка, між іншим, є дочкою керівника та хореографа танцювального ансамблю з Монтреалю.

У суботу та неділю, 14-15-го вересня, на Союзівці проходитимуть два спортові турніри: жіночий відбиванковий турнір Союзу Українсько - Американських Спортових Товариств — Схід і тенісовий турнір УНСоюзу, так званий „Турнір 16-ох і 8-ох найкращих". Участь в цьому тенісовому турнірі — тільки за запрошенням. В групі чоловіків змагатиметься 16 тенісистів, а в групі сеньйорів 8 змагунів.

Найближчий кінець тижня — це останній „вікенд" цього літнього сезону на Союзівці, хоча ця оселя УНСоюзу відкрита цілий рік, особливо під час „вікендів", коли тут відбуваються різні з'їзди та інші імпрези.

СЕНАТОР ДЖЕКСОН ЗАКЛИКАЄ БРЕЖНЄВА ПОКЛОПОТАТИСЬ ЗА ВАЛЕНТИНА МОРОЗА

Сенатор Генрі Джексон

Вашингтон. — Сенатор Генрі Джексон, демократ із стейту Вашинґтон, відомий із своїх виступів в обороні людських прав в Совєтському Союзі, звернувся безпосередньо до совєтського партійного ватажка Леоніда Брежнєва, щоб він поклопотався ув'язненим українським історикoм Валентином Морозом, який вже одинадцятий тиждень голодує у Владимирській в'язниці, протестуючи проти беззаконня та нелюдських відносин. Сенатор Джексон у своєму листі до Брежнєва. датованому і висланому у вівторок, 10-го вересня, звертає увагу совєтського ватажка на „нагле положення" Валентина Мороза, який — згідно з повідомленнями — „близький смерти після понад двох місяців голодового страйку в розпачливому протесті проти крайніх обставин ув'язнення". Сенатор Джексон в своєму листі до Л. Брежнєва пише: „Я бажаю довести до Вашого відома мою особисту велику турботу, як і турботу багатьох американських громадян, у цьому тисячів американців українського роду. які оправдано пишаються своєю великою спадщиною та які відчувають окрему спорідненість турботами своїх українських братів за долю Валентина Мороза . . . Я закликаю Вас відгукнутись на нашу турботу. Ваше негайне гуманітарне клопотання може запобігти трагічному мучеництву науковця, якого широко поважають в обидвох наших країнах за його інтелектуальні зусилля та його велику відданість народові". Сенатор Джексон в дальшому пригадує, що Валентин Мороз перед своїм засудом в 1970-му році „висловив особисті погляди на потребу відповідних змін у політиці і практиці совєтського уряду". Інформуючи пресу про свого листа до Л. Брежнєва, сенатор Джексон згадує про листа дружини Мороза, Раї який одержано на Заході та в якому вона стверджує, що її чоловік близький смерти.

Українці Детройту демонстрували проти виступів Мойсеєва

Детройт (телефоном). — Три сотки українців цього динамічного міста — молодь, студенти і старші громадяни, пікетували у вівторок, 10-го вересня, Масонік Темпел, де група Мойсейова мала свій концерт у рямках культ-обміну. Демонстрація проходила під гаслом: „Покажіть свою культуру — звільніть Мороза!" Американські та українські національні прапори, багато транспарентів з промовистими гаслами, а до того коротка пояснювальна довідка з голосників недалеко Авдиторії — це все робило демонстрацію поважним політичним виступом.

Прохожі з квитками на концерт радо приймали летючки, що їх роздавали студенти. Летючку підписали обидва Відділи Українського Конґресового Комітету Америки. Члени ділового комітету мали інтерв'ю з кореспондентом телевізії русло 7 та щоденника „Детройт Фрі Пресс" і відповідно вияснили та поінформували про мету демонстрації.

Така сама демонстрація відбулася в середу, 11-го вересня. Серед демонстрантів було також поважне число представників з поневолених Москвою народів. Комітет Акції Оборони В. Мороза в Детройті, що його очолює д-р Антін Шутка, переводитиме дальші акції на оборону Валентина Мороза та інших культурних і політичних діячів незаконно суджених Москвою.

Совєтські артисти плянують мистецьку постановку в Москві без згоди влади

Москва. — Група совєтських артистів-дисидентів, які розвивають свою діяльність поза рямками офіційно визнаних мистецьких спілок, заплянувала на неділю 15-го вересня мистецьку публічну постановку під відкритим небом у Москві. Про цей свій плян вони повідомили, як інформує кореспондент „Ню Йорк Таймсу" з Москви, совєтську владу. пропонуючи, щоб з боку урядових чинників були подані застереження, якщо такі є. Досі не віднотовано ніякої урядової реакції на цей плян і група готується до виступу. Цю групу артистів-нонконформістів, яка нараховує 13 осіб. очолює мистець Оскар Рабін. До групи ще належать: його син Александер, Є. Рухін, В. Немухін, Лідія Мастерова, Надія Єльська, Ю. Жарких, Б. Штайнберг, А. Меламид, В. Комар, В. Сітніков, В. Воробйов, І. Холін.

В Римі відбудеться синод єпископів Католицької Церкви

Ватикан. — У черговому синоді єпископів Католицької Церкви візьме участь разом 207 єпископів. 10 вересня папа Павло VI найменував додатково 22 єпископи, які візьмуть участь у синоді, що пічне свою працю 27 вересня. Серед додаткового числа єпископів-учасників синоду є єпископи Католицької Церкви з країн, т.зв. третього світу і комуністичних держав. Тема синоду, який триватиме чотири тижні, є „євангелизм і сучасний світ". Звичайно делеґатів на синод вибирають крайові єпископські конференції, але Папа Римський має зарезервоване право номінувати крім того учасників синоду в рямках 15 відсотків всього числа членів синоду.

СВОБОДА SVOBODA

FOUNDED 1893

Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc., 30 Montgomery St., Jersey City, N.J. 07303.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Передплата: на рік — $24.00, на пів року — $12.50, на 3 місяці — $6.50. Для членів УНСоюзу 65 ¢ міс. За кожну зміну адреси — 25 ¢. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Від нас залежить

Ніколи досі українська еміграція не мала такого значення, як вона його має сьогодні. Політично зрілі емігранти - поселенці, які познайомлені із суттю московсько-большевицької системи, є поважним політичним фактором на Заході, з яким, хочуть цього чи ні неприхильні нам сили, мусять рахуватися урядові чинники у вільному світі. Не треба отже дивуватися, що проти них ведеться неперебірлива атака на сторінках окупаційної преси і радіо. До справ протиеміграційної пропаганди і розкладової роботи притягається найкращих і найздібніших совєтських пропагандистів.

Однак, у справі Валентина Мороза, вмираючого у Владимирській тюрмі Українського історика, ще далеко не зроблено всього можливого. Ми не спромоглися, принаймні в ЗСА чи Канаді, зорганізувати бодай 30-40 тисяч осіб на справді велику протестаційну демонстрацію, ми також не зуміли зорганізувати масової висилки телеграм і листів до урядів західніх держав з проханням і вимогою інтервеніювати перед совєтським урядом у справі Мороза.

Очевидно, треба висловити признання тим нашим організаціям і студентським об'єднанням чи Комітетові оборони Валентина Мороза за те, що досі зроблено, але вдармося в груди і спитаймо самі себе: чи дійсно зроблено все, що було у нашій спроможності, чи використано направду всі можливості спинити страшну і повільну смерть мученого патріота? Колись напишуть історію визвольної боротьби 70-их років, в якій згадають і про працю в користь визволення України української еміграції. Було б дивно і соромно, коли б там відмітили, що ми не виконали вповні своєї повинности, не виправдали надій і сподівань наших знедолених, але не скорених братів.

Від нас багато залежить і ще сьогодні ми можемо і мусимо змінити ситуацію. Проводи всіх організацій, українська молодь, колишні вояки, жіночі об'єднання, церковні чинники — всі разом — сконцентруймо наші сили, об'єднаймо зусилля для допомоги і рятування Валентина Мороза і всіх тих, які по тюрмах і концтаборах в московській тюрмі народів. Діяти треба вже, негайно!

Колоніяльна експлуатація

В рямках дискусії над „актуальними проблемами дев'ятої п'ятирічки", у совєтській пресі обговорюються також питання, зв'язані з харчовою промисловістю та її виробничою видайністю. Журнал „Економіка радянської України" за червень ц. р. опублікував на цю тему дві статті, одна з яких займається справою „підвищення ефективности виробництва харчової промисловости Української РСР" і заслуговує на окрему увагу.

В першій мірі, автори статті доводять, що на відтинку харчової промисловости Україна це дуже важливий продуцент найосновніших харчових продуктів для усього СССР. Згідно з поданими у статті даними, „у 1973 р. у республіці вироблено було 58,7% загальносоюзного виробництва цукру-піску, 30,1% олії і 26,6% тваринного масла, 27,8% плодоовочевих консервів, 22,5% м'яса, 21,3% кондиторських виробів". За пляном на 1975 рік виробництво всіх цих видів продукції має значно збільшитися.

Важливішим, проте, є питання, яке конкретне значення все це має для справи відповідного забезпечення населення харчовими продуктами, тобто, наскільки користає з цього збільшеного виробництва населення України в загальному? Совєтські українські автори на цю тему пишуть у згаданій статті:

„Вже сьогодні попит населення на такі найважливіші продукти харчування, як цукор, олія, хлібобулочні та макаронні вироби, сіль, чай та ін., повністю задовольняється, а рівень виробництва багатьох інших продовольчих товарів наблизився до таких обсягів, які практично забезпечують потребу населення в них, виходячи з фізіологічних норм харчування".

Очевидно, автори не уточнюють, що фактично вони розуміють під „фізіологічними нормами харчування", але з цього, що написано, ясно виходить, що ані молочні продукти, ні м'ясо не включені до списка товарів, на які попит задовольняється. Такий стан, коли йдеться про Україну, має свою вимову, бо навіть за совєтськими даними в Україні існують всі передумови для повного задоволення цими товарами потреб населення, але справа в тому, що сільське господарство України мусить постачати передусім російську метрополію. У висліді, хоч Україна постачає відсотково більше м'яса і тваринного масла у загальносоюзному маштабі, як має населення (19% всього населення СССР), український народ мусить обмежуватися до мінімальних „фізіологічних норм харчування", тобто терпіти фактично нестачу найконечніших харчових продуктів, як це може діятись тільки у експлуатованій імперіялістами колонії.

Законодавці закликають Президента негайно розпочати боротьбу з інфляцією

Вашингтон. — Кокус демократичних сенаторів в четвер, 5-го вересня, закликав президента Форда негайно представити свої пропозиції відносно розв'язки економічних проблем країни, особливо інфляції, а не чекати аж до початку наступного року. Заклик демократичних сенаторів наступив вкоротці після заяви республіканського сенатора Джекоба Джевітса з Ню Йорку, який твердив, що якщо президент Форд негайно не поробить заходів припинити інфляцію, то економічна ситуація не тільки в Америці, а в цілому світі дуже погіршиться. Сенатор Джевітс і кокус демократичних сенаторів критикували заяви Білого Дому, що президент Форд плянує проголосити свої головні рекомендації відносно економічних проблем щойно в січні 1975-го року під час його Послання про Стан Унуї. Демократичні сенатори заявили, що вони готові продовжити теперішню сесію Конґресу аж до кінця цього року, якщо треба буде рішати питання, зв'язані з економічними проблемами країни. Як відомо, теперішня сесія Конґресу має закінчитися в половині жовтня. Натомість речники Білого Дому, дякуючи законодавцям за готовість продовжувати працю, заявили, що президент Форд сподівається, що Конґрес зможе закінчити свою сесію в жовтні та що Президент візьметься за розв'язку економічних проблем „якнайскорше".

ПРИСМЕРК ДИКТАТУР

Люшен. — В першій половині 1974 року сталися в деяких країнах події, які мало хто міг передбачити: упала диктатура в Португалії, що панувала там 40 років; зкрахувала друга порція диктатури в Греції. В Абесінії імператор Гайле Селасіє, що вважає за свого предка ізраїльського царя Соломона, мусів погодитися з вимогами офіцерів армії, котрі хочуть ввести в цій відсталій країні реформи на користь убогого, беззмельного селянства і створити уряд, відповідальний перед виборним парляментом.

Недуга еспанського генералісимуса Франка, який стоїть на чолі держави вже 30 років, дала причину пресі різних країн робити здогади: що станеться в цій країні після Франка? Відомо, що Франко прийшов до влади через повстання проти республіканського уряду в 1936 році. Перемогу в громадянській війні, що тривала до 1939 року, дала Франкові інтервенція Гітлера і Муссоліні. Москва, хоч багато обіцяла республіканцям, однак посилала їм дуже мало зброї. Аґенти Сталіна руйнували сили республіканців, бо завели в Еспанії шпигунську систему і нищили своїх п р о т и в ників: „троцькістів", анархістів, соціял - демократів, ліберальних демократів, словом, усіх, що не хотіли слухати московських наказів.

Режим, який створив Франко в Еспанії від 1939 року, не має такої „ідеології", як була в Італії та в Німеччині під диктатурою Муссоліні й Гітлера. Фашистівська група, члени якої носили блакитні сорочки, на взір чорних і бурих кошуль італійських і німецьких, — „фаланга", — приєдналася до так званого „Руху" (Мовіміенто). Ця організація присягала на вірність Франкові і на неї диктатор спирається й далі Це нагадує „безпартійний бльок для співпраці з урядом", як було за диктатури Пілсудського та його „полковників" у Польщі перед Другою світовою війною. Однак, у Польщі могли діяти опозиційні партії і виходила опозиційна преса, але в Еспанії критика уряду не дозволена. Інформація через радіо і телевізію є в руках уряду.

Протягом 30 років влади Франка в Еспанії настали великі зміни: в цій країні розвинулася власна індустрія, створилася заможна, освічена верства промисловців, фінансистів, техніків і теж кадри кваліфікованих робітників. Ці люди, як і молодь студентська та професори університетів, не хочуть, щоб їх трактував уряд, як дітей недорослих, давав їм інформацію за своїм вибором і не допускав незалежних громадян до впливу на політику влади. Теж духовенство Католицької Церкви в Еспанії, ідучи за кличем папи Івана XXIII („адджорнаменто") — наближення до дійсности), вимагає від уряду більшої свободи для громадянства.

У Франції — сусідці Еспанії — преса пильно слідкує за розвитком подій в країні на південь від Піренеїв. Журналісти звертають особливу увагу на заяви різних еспанських діячів, що пробують вияснити, яким шляхом може (чи мусить!) іти Еспанія в найближчім майбутнім. Також преса інших країн Західньої Европи реєструє дискусію в еспанській пресі на цю тему. Висловлюються еспанські економісти, „технократи" й політики, як, наприклад, еспанський посол у Лондоні Фраґа Ірібарне. Він каже про свою прихильність до демократії англійського типу з королем на чолі. Того самого погляду є теж Хуан Бурбон, що має титул графа Барселони і постійно живе на еміґрації в Португалії: це голова королівської родини Бурбонів, претендент на еспанський трон. Хуан — противник всякого роду диктатури. Хоч Франко визнав за наслідника трону Еспанії молодого принца Хуана Карлоса, сина Хуана Бурбона, але Хуан заявив, що Хуан Карлос міг би бути тільки наслідником генерала Франка... Ця політична незгода батька з сином мабуть закінчиться незабаром після відходу ген. Франка. Обидва вони часто сходяться і певно розмовляють не тільки про сімейні справи. 20 серпня світ довідався, що Хуан з своїм сином Хуаном Карлосом перебував на острові Мальорці і потім щасливо уникнув небезпеки недалеко берегів Монако: якісь озброєні люди на моторових човнах плавали біля Хуанової яхти.

Пояснення дають таке, що я к і с ь т е р о р и с т и мали намір схопити голову Бурбонського дому. Називають як можливих напасників організацію баскійських патріотів, що в грудні 1973 року убила в Мадриді голову уряду адмірала Карреро Бланко. Дехто каже, що зникнення Хуана Бурбона було б на руку Франкові.

В самому „Русі" (Мовіміенто) є теж противники режиму Франка. Це — прихильники корпоративного устрою, як називав свій режим Муссоліні. Провідники цієї групи називають себе „лівими", вони заявляють про свою ворожість до капіталізму і вимагають, щоб промислові підприємства були під керуванням робітників. Провідники цієї групи (вони не звуть себе партією, бо урядово творення партії в Еспанії заборонене) називають еспанських соціялістів „правими" і „консервативними". Вони висловлюються за допущення діяльности компартії в Еспанії, коли не буде Франка.

Еспанська комуністична партія роздвоєна. Провідники еспанських комуністів перебувають на еміґрації, переважно у Франції і в Москві. 1968 року еспанська компартія протестувала проти окупації Чехо - Словаччини російським військом і засудила будь - яке втручання Москви до справ інших комуністичних партій. Це сміливий виступ. Треба знати, що Долорес Ібаррурі, провідниця еспанських комуністів живе постійно в Москві. Та совєтських людей, які протестують проти політики Брежнєва, посилають туди, „де козам роги правлять"...

Щоб показати світові, що еспанські комуністи вірні Москві, Кремль створив „свою" еспанську компартію. На чолі поставлено Лістера, який брав участь у громадянській війні в Еспанії 1936-1939 рр. і був щирим виконавцем наказів Сталіна. Однак, шанси цих „московських еспанців" невеликі. Зокрема, еспанські робітники пам'ятають, як комуністичні уряди совєтського бльоку помагають Франкові ліквідувати страйки в Еспанії, — посилаючи мільйони тонн вугілля еспанським підприємствам, де робітники покинули роботу, щоб добитися підвищення платні за свою працю.

Viator

Антін Рубінець

ДІСТАТИСЯ НА УНІВЕРСИТЕТ У СССР НЕ ТАК ЛЕГКО

Багато учнів у СССР, які закінчили десятирічку, не втішалися вакаціями, бо мусіли доучуватися до іспитів, що були визначені на серпень. Ці іспити рішають, чи учневі буде дозволено вчитися далі в університеті. Для 940.000 учнів ті іспити з чотирьох або п'ятьох предметів скінчилися успішно і їх допущено студіювати в 845 університетах й інститутах. Вони становили біля 20% із усіх „випускників" (себто матурантів чи пак градуантів). Але були тисячі таких, які перепали.

В статті на виховну тему, що була поміщена в педагогічному журналі, сказано, що пересічно приймають одного з трьох аплікантів до високих шкіл, а славні совєтські університети, як, наприклад, московський і ленінградський й деякі відоміші інститути та мистецькі школи відкидають ще більше аплікантів. Наприклад, московський університет, згідно з офіціяльною статистикою, приймає лише одного з кожної десятки, але загально впевняють, що вибір буває ще строгіший.

Для тих, яких не прийняли, така метода — як впевняє журнал „Москва" — є катастрофічна. Совєтські студенти починають приготовлятися до іспитів уже на три роки, заки дійсно засядуть до них, сказано в згаданому журналі. „Вони не можуть уявити собі іншого способу" — такими словами кінчає журнал свою статтю. Іспити, які здебільша відбуваються усно впродовж двох тижнів, є дуже важливі, бо вони є найпершим мірилом для допущення на університет. „Комсомольська Правда" дивиться критично на те, як відбувається такий іспит, і заявляє, що такий спосіб „часом не спроможний дати об'єктивну оцінку знання і здібностей тих молодих людей, що мають вступити до університетів". Щоб перемогти цю незавидну проблему, встановили тому два роки нову серію правил у справі вступу, а саме: брати більше до уваги матуральні свідоцтва випускників шкіл і докази їх здібностей, як теж й „добросовісність" (себто попросту „благонадійність").

Таке строге „пересівання" аплікантів до високих шкіл походить почасти з того, що совєти в початках робили були спроби допускати на університети якнайбільше учнів із якнайширших кіл населення. Впродовж останніх кількох літ совєти старалися переконати багатьох із своїх молодих людей, щоб бралися радше до роботи після скінчення десятилітки, ніж до студій. Одначе, совєтська молодь, як і всяка інша, не охоче береться за індустріяльну чи ручну роботу, а бажає вибитися в житті, здобути якнайкращі посади завдяки дипломам з вищих шкіл.

Приблизно половина з 4.6 мільйонів студіюючих у вищих школах мають працю, а на навчання ходять вечорами, або вчаться позаочною методою. На основі закону їм дають вільний від роботи час, щоб могли вчитися і здавати іспити. На 845 інститутів є лише 62 університети, з них третина — основані не більше як десять років тому. Решта — це високі фахові інститути, в яких навчання відбувається в одній із сотень ділянок, від механічно - і н ж енерських аж до мовознавчих і кінематографічних.

Не зважаючи на офіціяльне совєтське запевнювання, що освіта є одноково доступна для всіх, більшість студентів із вищою освітою це діти інтеліґенції. Вони становлять 59,6% загального числа студентів, без уваги на той факт, що інтеліґенція творить усього приблизно 21% всього населення. У зв'язку з цим совєти від кількох літ старалися допустити більше селянських і робітничих дітей до інститутів вищого навчання в той спосіб, що основували для них спеціяльні доповняючі школи, укладали програми й організували осередки.

М. Пастернакова

НА ЕКРАНІ ЖИТТЯ

Необхідним атрибутом вакаційного виряду є, безумовно, книжка. І коли влітку ви мали з собою щойно видану збірку нарисів п.н. „З пташиного лету" Іванни Савицької, то книжка ця була вам приятелем на самотньому дозвіллі, вона могла теж бути темою товариських гутірок. Вже сама обкладинка роботи мистця Б. Божемського в композиційному поєднанні мотивів урбаністики з романтикою є привабливе введення до змісту книжки. А далі, сторінка за сторінкою, пробігають як на фільмі вирізки з життя звичайної людини, схоплені камерою „на гарячо". Авторка обдарована вникливим змислом спостережливости, зверненим передусім на психологічні імпульси людини з її трагічними, іноді, власне, комічними, проблемами. Інтриґуюче наростаюча дія приносить несподівану розв'язку під кінець нарису. В книжці найдете багато дечого цікавого не про героїв, ні людей великого формату, а про нас самих і нам подібних людей, які живуть як ґномики серед залізобетонних хмаросягів великих міст. У невпинному поспіху, з крутіжем думок у голові, не помічають, як корабликами прозорими плинуть по небі піристі хмаринки, як сумують, насаджені вздовж вулиць, самотні дерева. Сірі до болю, монотонні будні серед строкатої людської метушні так мало дають нагоди для радости й оптимізму. Отож на котеджі чи пляжі, у вільні від обов'язків суботи чи неділі, авторка поведе вас у закутки людської душі, де без упину назрівають вічні проблеми добра і зла, що кидають світла і тіні на життєвий шлях кожної людини. Вона розказує про них просто, без розчулювання й патосу креслить чітко й кольоритно тонким психологічним рисунком.

Нариси у збірці впорядковані за своїм тематичним характером, розміщені в трьох розділах: „Образки сучасного", „Дружні усмішки" і „Репортажі". Наприклад, суспільне питання сучасної молоді, особливо підростків, і людей похилого віку розкриті у нарисах „Очі матері", „Білі янголи", „Джентлмен" „Інтерв'ю з пушером" і ін. Усе показано без моралізування і дидактики. Що хитрощі, бува, мають у житті свої успіхи, бачимо у „Секретарці" і в „Білих квітах". В „Дружніх усмішках" можливо не з пташиного лету, а радше крізь дірку від ключа, доглянути можна „трагедії звичайної людини, які у своєму заплутанні створюють смішні ситуації. В нас, українців, притупилося почуття гумору, а якщо ні, то в ньому у більшості сільсько - господарська тематика, що іноді виливається в гостру, їдку сатиру. В „Дружніх усмішках" гумор виходить з дрібних непорозумінь і невдач, що на кінці створюють смішні ситуації, а якщо в них і є сатира, то вона витончена і необразлива. Чи не правдива це відбитка гамірної метушні в день перед „Свят - вечором" в нарисі „В ім'я традиції"? Ми всі знаємо пані Філовсезнайка, яка своїми безконечними порадами може загнати людину в лікарню, а то майже і в „гріб". Її близнючку пані Наталку найдете в „Знайомстві з газет", „Ощадна дружина". У третьому розділі відбудете разом з авторкою прецікаву „Подорож у невідоме". Репортаж написаний так свіжо, жваво, що, читаючи колись його частинами у „Свободі", ми самі в декотрих подіях уявно брали участь. Ми навіть хвилювалися, коли залишили авторку в Атенах, і через поштовий страйк не знали, що з нею діється.

Аж нарешті прийшли спізнені числа газети і ми думкою вже дігнали її в Лондоні на летовищі, де вона чекала на літак до Ню-Йорку і писала нотатки зі своєї далекої, цікавої подорожі. У нарисі, мов у калейдоскопі, кольоритно мерехтять міста південно - східної Европи не з історичної перспективи, не за туристичним довідником, а як барвисте плетиво власних спостережень життя тих людей, зустрінутих на вулицях, в автобусах, судячи з виразу їх облич, спокійної без поспіху поведінки серед центру міста, авторці нарису вони здавались щасливішими за їх посестер у країнах з високо розвиненою технікою і надмірним добробутом. Із записок і особистих пригод можна б скласти туристичний роман.

У фіналі книжки авторка буде вам провідницею по будинку „Об'єднаних Націй" у Ню - Йорку", де вона не тільки вела „стенд" з українським мистецтвом, але, у знак признання за її працю і знання справи, їй доручили закупівлю народних виробів у різних країнах Европи. Звичайно після прочитання останніх сторінок книжки „З пташиного лету", не одній з читачок майне думка, як українка могла дістатися на таке відповідальне становище у такій світового значення установі як „Об'єднані Нації", про яку ми так часто чуємо і читаємо, але мало хто з нас спокусився відвідати цей найвищий „трибунал світу"? На це відповідає сама авторка під кінець книжки.

Іванна Савицька не новачка в літературі. Свою письменницьку кар'єру почала ще в гімназійному періоді, відтак, живучи у Львові, писала вірші, казки і вірші для дітей дошкільного віку, випробовуючи свій талант на реакції свого синка. Вони всі й досі не затратили своєї свіжости і актуальности. Гостра спостережливість людських характерів і подій да-

(Закінчення на стор. 3-ій)

До ЗСА прибув ізраїльський прем'єр-міністер

Вашингтон. — Сюди прибув 10 вересня з чотироденною офіційною візитою ізраїльський прем'єр-міністер Іцак Рабін, який переведе розмови з президентом Фордом і державним секретарем Генрі Кіссінджером з метою узгіднити питання майбутніх арабсько - ізраїльських мирних переговорів. Американські чинники інформують, що їм йдеться про це, щоб одержати від ізраїльського прем'єр-міністра виразні уточнення ізраїльських вимог, а також зобов'язання від імені Ізраїля щодо активної участи у мирних переговорах.

Як відомо, державний секретар Кіссінджер недавно закінчив консультативні наради з міністрами закордонних справ Єгипту і Савдівської Арабії, а також з королем Йорданії Гусейном. Все таки, як досі, згідно з американськими інформаціями, ще не має виразної формули для заповіджених переговорів, враховуючи розбіжності в поглядах і вимогах окремих заінтересованих сторін. Ізраїль продовжує стояти на становищі, що з поглядів державної безпеки він не може відтягнути своїх військ з усієї захопленої у минулому арабської території. Особлитво гострим є питання Єрусалиму, до якого обидві сторони мають претенсії.

І. Вовчук

ПОХВАЛА ТВОРЧИМ СУМІВСЬКИМ ДІЛАМ

(Слово привіту до учасників Здвигу СУМА — 1-го вересня 1974 р.)

2

На мій запит, де навчилися пісень з усіх частин України, відповіли, що найбільше в таборах сумівських і чимало від матерів. На весні цього року мистецький виступ танцювального ансамблю і хору в м. Людлов, де живе кілька українських родин, зібрав близко тисячі українців з цілої околиці.

Спостерігаючи життя в українських громадах, складається враження, що в тих містах, де немає осередків молоді (СУМА, Пласт, ОДУМУ), суспільне життя нидіє, через дрібні незгоди насувається „сон город".

Завдяки н а п олегливій праці сумівців, ми маємо і матеріяльні успіхи — осередки стали власниками осель, будинків. Це добре, але не слід, як дехто бачить силу лише в збагаченні, не випадково бо один з найбагатших людей Америки Н. Рокефеллер нещодавно заявив, що багатство таїть небезпеку, коли людина не вміє ним користуватись. Небезпека приходить тоді, коли в гонитві за багатством людина зуживає всю енергію, занедбуючи „дух, що тіло рве до бою, рве на поступ, щастя й волю". Тоді приходить втрата „образу Божого", людської подоби, бо тільки енергією духа формується справжнє єство людини, твориться єдиний смисл життя поколінь, об'єднуючи їх ідеалами національної правди. І лише через пізнання її людина з національною с п і л ь нотою включається у вселюдськість. „Біда тільки, коли задрімає товариш Дух", — міркує старий Ізот — сталевар, нащадок запоріжців у романі „Собор" О. Гончара.

У вашій діяльності цього не можна забувати, щоб не стати рабами матерії. Колись на Україні за козацьких часів, як твердить Стороженко, козаки на Січі не про багатство дбали, а паланки будували і духа лицарського плекали, щоб землю, правду свою і волю обороняти. Багатство, надбане кожним поколінням, при втраті державности р о зпливається безслідно, а духові надбання не зникають. Тому так жорстоко і воює большевицьке єдинодержавство з національними духовими скарбами української нації. В другому томі „Архіпелаг ГУЛаг" А. Солженіцин, аналізуючи часи ленінського большевизму на Соловках, згадує кошового запоріжця П. Калнишевського, називаючи його „далеким попередником Петлюри". Дух козацької демократичної волі прокинувся в Національній Революції на чолі з С. Петлюрою

В 40-х роках енергія національного Духа формувала сили нації в ОУН, УПА, в боротьбі народу з двома загарбниками під керівництвом УГВР, тридцятьліття якої відзначає цей Ювілейний Здвиг. А нині українські національні сили, об'єднані національною ідеєю, обороняють націю від уніфікаційної політики русифікації, ведуть боротьбу проти імперської системи большевицького колоніяльного великодержавства. Енергія національного Духа животворить їх у шляхетній боротьбі за привернення Україні справедливого ладу, спертого на принципи шляхетного гуманізму і християнства.

Підтримуючи ту боротьбу, СУМА, разом з українською молоддю інших організацій, стала до оборони Валентина Мороза, Леоніда Плюща і всіх інших українських політичних в'язнів. Голодівки української молоді у Вашингтоні, Ню Йорку й інших містах проламали байдужість, трохи розвіявши миротворний туман детантівської політики. Сенатор Тафт зі стейту Огайо вніс до Сенату резолюцію ч. 392, в якій просить Сенат домагатися, щоб Президент і уряд ЗСА знайшли способи стати в обороні Валентина Мороза.

Миротворний туман, що його пускають кремлівські володарі в світ з Москви-ріки, не є ознакою сили деспотичної системи, як дехто і в нас думає, а ознакою слабости її. Миротворним туманом ханат Москви намагається заслонити перед світом вандалізм уніфікаційної політики єдинодержавства до неросійських націй. Жорстокість влади до жертв режиму вказує, що режим втрачає силу контролі над життям, води національного відродження обходять адміністративно - політичні греблі, як говорив Валентин Мороз суддям. Тому й лютує московська сатанія на спалених і спустошених большевиками землях України і всіх інших поневолених народів.

А як жалюгідно виглядали на світовому з'їзді математиків режимники - математики! Коли на з'їзді відчитано телеграму академіка А. Сахарова, в якій він просить з'їзд домагатися звільнення хворого Леоніда Плюща, перелякані московські вчені не знали де дітись і що говорити. Вони, мовляв, нічого не чули і не знають про ув'язненого математика.

Часи, в яких живете і дієте, продовжуючи нашу боротьбу „за волю і справедливість Україні", як це написано на гаслі Здвигу, — тяжкі і вирішальні. Радіючи з ваших успіхів і осягів, ми, старші, кличемо вас, сумівську молодь, вперто гострити розум, насталювати волю до боротьби за волю і справедливість Україні. Дозріваючи, мужніючи, пізнавайте глибоку правду українську, сміливо дерзайте і творіть! Слава Сумівській і всій Українській молоді — творчим ділам її.

(Кінець)

У глибокому смутку повідомляємо Рідних, Приятелів і Знайомих, що в середу, 4-го вересня 1974 року відійшов у Вічність

сл. п.
ІВАН НАЗАР

уродженець Західньої України.

ПАНАХИДА буде відслужена в похоронному заведенні Литвин - Литвин, 801 Спрінґфілд Аве., Ірвінґтон, Н. Дж. в п'ятницю, 13-го вересня 1974 р. в год. 8:30 веч.

ПОХОРОН в суботу, 14-го вересня 1974 р. з похоронного заведення Литвин - Литвин на цвинтар св. Андрія в Бавнд Брук, Н. Дж. о год. 8:30 рано. (З огляду на свято Чесного Хреста за новим стилем, Служба Божа за Покійного буде відслужена в інший день).

Горем прибиті —
ДРУЗІ

ПОДЯКА

З Волі Всевишнього відійшов у Вічність, дня 16-го серпня 1974 року, на оселі „Верховина", стейту Ню Йорк, наш Найдорожчий МУЖ, БАТЬКО і ДІДО

бл. п.
СТЕПАН ДОРОШЕНКО

Цією дорогою висловлюємо свою найсердечнішу подяку всім Тим, хто віддав пошану Покійному та своєю участю в похороні звеличав Його пам'ять, а нам облегшив великий смуток і біль.

Виносимо свою щиру подяку за відправлення Панахиди, Богослужения, участі в похороні та тризні Отцеві Михайлові Перетятковї, проф. М. Добошеві та хорові, що своїми піснями звеличали пам'ять Небіщика.

Виносимо сердечну подяку п-ну д-ру Романові Ричкові за зворушливу промову після Панахиди від Українського Робітничого Союзу, оселі „Верховина".

Спеціяльну подяку виносимо Управителю Оселі п. Йосипу Харині за уділення першої помочі у хвилині нашого тяжкого горя.

Щиро дякуємо за промови під час тризни в Народному Домі: п. Е. Попелеві від УРСоюзу, п-ні О. Мусаковській від Організації Союзу Українок, п-ну Л. Германові, від Горожанського Клюбу та панові В. Воробцеві від односельчан.

Ми, щиро вдячні нашій ближчій і дальшій Родині, які прибули з різних місцевостей свого поселення, та виявили до нас своє співчуття, поміч та поради.

Сердечно дякуємо представникам організацій та установ, та всім Тим, хто взяв участь в похоронних обрядах, надіслали вінки чи квіти, або склали свої пожертви на Богослужби чи на народні цілі.

Виносимо щиру подяку похоронному заведенню Литвин і Литвин за взірцеве переведення похоронних обрядів та панству Процюкам за приготування прийняття.

В своїх молитвах просимо Всевишнього, щоб за Ваші співчутливі серця винагородив Вас здоров'ям та довгим життям.

ФЛОРЕНТИНА ДОРОШЕНКО — дружина
ОКСАНА — дочка з мужем МИКОЛОЮ ІВАНЦІВ
з внучкою ОЛЕНКОЮ

•

Замість квітів на свіжу могилу
бл. п. СТЕПАНА ДОРОШЕНКА,
за ініціятивою Анни Фесолович, зложили на Оселі Українського Робітничого Союзу „Верховина":

по 10 дол. — Е. Кобильник, І. та А. Кізима, А. і М. Кізима, Т. Лотоцький, М. Литвин, Г. та Н. Журавель, В. і П. Кучкуда; по 5 дол. — А. і А. Фесолович, Т. Триш, І. Олексин, Р. Сітник, В. Макух, Ю. Лицинський, І. Баран, А. Батюк; по 2 дол. — Н. Харина, М. Стасів, М. Зелоп, Г. Матюсяк.

Нюарк, Н. Дж. під час трапези зложили:
30 дол. — Е. та К. Кіндзельський; по 20 дол. — С. і О. Гриців, Е. та І. Мацьків; 15 дол. — Відділ 180 УРСоюзу; по 10 дол. — Е. Попіль, Я. Пронько, О. та Н. Іванців, І. та Г. Покришка, В. і А. Слободен, В. та К. Шеремета, А. Бохонок, Ф. Дорошенко, Т. та М. Вислоцький, д-р Р. Ричок; по 5 дол. — Т. Богданська, Л. та Г. Герман, С. і П. Савіцький, Н. і О. Вайнґарнер, О. і Е. Шварґа, О. та С. Олесницький, С. Олесницька, Ю. і О. Муссаковські, М. Мосора, М. і Е. Цяпка, А. Литвин, О. Тарнавська, В. і З. Воробець; по 3 дол. — К. Кузьма, К. Павелко; по 2 дол. — А. Настюк, Е. Савицька, В. Куль, В. Охотський, по 1 дол. — А. Голоднюк, С. Бурак, К. Лісоцька.

Разом .... 385.00 дол.

Всім Жертводавцям п-ні Флорентина Дорошенко, вдова по св. п. СТЕПАНА ДОРОШЕНКА висловлює свою найсердечнішу подяку.

Рівнож за згодою пані Ф. Дорошенко ввесь прихід був розподілений так:

Сто Тисячний Фонд (Видання Історії Української Опадщини)	$200.00
на Український Вільний Університет в Мюнхені — Німеччина	75.00
на Фонд журналу Союзу Українок	50.00
на Пресовий Фонд „Народньої Волі"	35.00
Суспільна Опіка	20.00
на Службу Божу	5.00

Збірку перевела пані П. Кучкуда при помочі п-ні М. Вислоцької.

НА ЕКРАНІ ЖИТТЯ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

ли свій вияв у вдалих на тему дня гуморесках, а від них — вже тільки один крок до пронизаних дотепом, забарвлених лірикою, нарисів.

„З пташиного лету" це твір про наші будні, писаний по сучасному, — без зайвих слів, метафорних вставок і пейзажних малюнків, хіба що вони необхідні для підкреслення дії. Думки чіткі і лаконічні, персонажі пов'язані поміж собою психологічними вузлами, які легко вплітаються в речення. Авторка дала цікаву книжку тим усім, які обмашинені буднями потребують духового і фізичного відпруження, і тим, які, нудгуючи, живуть у полоні носталгії за минулим.

У ПЕРШУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ
мого Незабутнього ЧОЛОВІКА
бл. п. Івана Ставничого
на видання „Станиславівського Альманаха"
складаю 25.00 долярів.

МИХАЙЛИНА СТАВНИЧА

ПОДЯКА

З Волі Всевишнього ненадійно відійшов від нас у Вічність дня 20-го червня 1974 року наш Найдорожчий СИН і БРАТ

бл. п.
МИРОН ШИЯН

б. учитель Українського Музичного Інституту в Клівленді, Огайо.

Оцею дорогою хочемо скласти прилюдну подяку Всім, хто віддав останню шану Покійному та участю в похоронних відправах звеличав Його пам'ять, а нам старався облегшити наш біль і смуток.

Зокрема почуваємося до обов'язку скласти щиру подяку: Всеч. о. Ярославові Сіркові, парохові УКЦеркви св. Йосафата в Пармі, Огайо за похоронні відправи та глибоке змістом релігійне слово під час Служби Божої.

Українському Хорові „Дніпро" (членом якого був Покійний Мирон) за зворушливий спів Панахиди та незабутнього по мистецьки виконаного „Со святими упокой". Зокрема дякуємо диригентові Хору маестрові Е. О. Садовському за вияв сердечности до нас в цих критичних днях нашого життя. Шановні інж. Романові Трепньовському дякуємо за гарне та щире надгробне слово від імені хору. Рівнож дякуємо за щедрі пожертви на „Церкву в Потребі" та Службу Божу (Голова Хору д-р Д. Павлишин). Церковному Хорові УКЦеркви св. Йосафата (голова д-р Тарас Антонович, Диригент Е. О. Садовський) за співання Служби Божої та дар на Сл. Божу. Управі та Членству Відділу ОДВУ за почесне вшанування Покійного Мирона орган. прапором, поміщення некрологу в часописі „Свобода", а голові Відділу п. Миколі Бігунові за сердечні прощальні слова від ОДВУ та Українського Націоналістичного Руху і Комітету Стрийщини.

Паням Українського Золотого Хреста за виїмкові вияви прихильности, дар на „Церкву в Потребі" та поміч в уладженні поминок.

Українському Музичному Інститутові за чудовий вінок, поміщення оповістки в „Свободі" про смерть Мирона, а зокрема дякуємо п. Ірині Винницькій, Дир. УМІ в Клівленді за щирі надгробні прощальні нотки незабутньому Другові праці...

З особливим зворушенням дякуємо ученицям Мирона та їхнім Хв. Родичам за надіслання прекрасних вінків, а саме П-ву Фаріонам і Струсам. Рівнож дякуємо Шан. Родинам Врублівських, Даців, Федорових, пані Зіні Шиян, теті Марусі Різник, вуйкові Іларієві Віжевському, сестрінці Зоряні та кревним Юлі, Анні, Катрусі і Марійці за гарні вінки-квіти.

За одержані вінки від музичних видавництв та фірм висилаємо поіменні подяки.

Дякуємо 102-му Відділові УНС, а зокрема п. Миколі Бобечкові (фін. секр.) за гарний вінок та скоре й акуратне полагодження фінансових справ. (Покійний був заст. голови Відділу).

Друзям Покійного пп. Василикові Василеві, Врублівському Осипові, Дацові Петрові, Дубикові Степанові, Єзерському Зенкові та Світликові Михасеві ми невимовно вдячні за останню прислугу — несення домовини Покійника.

Всім, що зложили чи прислали нам вислови співчуття, потішали чи в інший спосіб улегшували наше горе, склали щедрі пожертви на Служби Божі, на Патріярший Фонд „Церква в Потребі" чи інші шляхотні цілі сердечно дякуємо.

Пані Олені Дуб дякуємо за переведення збірки на „Церкву в Потребі" — список жертводавців поміщуємо окремо.

Вкінці дякуємо похоронному заведенню Головчаків за солідне й фахове переведення похоронів.

Хай Милостивий Господь винагородить Вас усіх щедрими ласками!

В глибокому смутку:
мама ОЛЕНА ШИЯН
сестра ВОЛОДИМИРА КАВКА з Родиною

•

Замість квітів на могилу бл. п. МИРОНА ШИЯНА на Патріярший Фонд „Церква в Потребі" зложили:
50.00 дол. — Український Хор „Дніпро";
25.00 дол. — Український Золотий Хрест;
по 20.00 дол. — Учительська Громада, Віжевський Іларій, д-р Возняк Володимир, Шиян Зіна;
15.00 дол. — Дуб Маріян, Олена;
по 10.00 дол. — Бак Ярослав і Роман; інж. Бандера Осип, Врублівський Теодор, радн. Галяревич Степан, Осипа, Дубик Степан, Єзерський Зенон, Ірина, д-р Зварун Іван, Стефанія, Камінський Василь, Ліна, Ковч Богдан, Марта, Кравчук Ярослав, Анна, д-р Кривяк Ярослав, Мирослава, мґр Кришталович Ярослав, Кукіз Григорій і родина Вік, д-р Оришкевич Юрій, Мирослава, Попович Іван, Катерина, Попович Маруся, Руденський Ігор, Орися, д-р Савчак Михайло, Орися, інж. Хміляк Василь, Олена, мґр Цегельський Роман, Стефанія;
по 5.00 дол. — д-р Базарко Володимир, Лідія, д-р Винницький Зенон, Ірина, Возняк Роман, Ольга, д-р Голубець Зенон, Мирослава, Голубець Григорій, Анастазія, мґр Городиський Іван, Ольга, мґр Городиський Ярослав, Стефа, Євтушик Анна, Завільська Емілія, Кассараба Марія, Микита Дарія, д-р Мичковський Мирослав, Люба, Настюк Василь, Розалія, Панчишин Зеновія, мґр Шхурко Микола, Ярослава, Сахно Степан, Світлик Михайло, інж. Сидір Ярослав, Марта, Сидір Ярчик (п.т. новак!) — 2.00 дол., Ставнича Михайлина, Стахур Роман, інж. Стефаник Михайло, Марія, Ткачук Григорій, інж. Трепньовський Роман, Труш родина д-р Фединський Олександер, Филипів Марія, Хімка Петро, Стефанія, Червецький Микола, Ірена, Чучкевич Остап, Зоня, д-р Якубович Александер, Дарія;
3.00 дол. — Н.Н.

Разом .... 525.00 дол.

Пан Суддя Степан Небеш зложив 10.00 дол. на „Збірник Стрілецьких Пісень".

Всі пожертви вислала Родина безпосередньо на місце призначення.

Жертводавцям щире українське: Спасибіг!

З Волі Всевишнього відійшла у Вічність, заосмотрена Найсвятішими Тайнами, дня 10-го вересня 1974 року наша Найдорожча ДРУЖИНА, МАМА, ДОНЬКА, СЕСТРА і БАБЦЯ

бл. п.
ДАРІЯ ЗІ ШЕХОВИЧІВ ЯНОВИЧ

ПАНАХИДА відбудеться в четвер, 12-го вересня 1974 р. о год. 8-ій веч. в похоронному заведенні Капала-Глодек в Міннеаполісі, Мінн.

ПОХОРОН в п'ятницю, 13-го вересня 1974 р. з того ж похоронного заведення о год. 8:30 ранку до церкви св. Константина, а відтак на цвинтар „Воскресения".

Горем прибиті:

інж. ІВАН ЯНОВИЧ — муж
МИХАЇЛА РЕЙМОНД — донька з мужем РОСМ
ОЛЕНА ШЕХОВИЧ — мати
ЛЕВ ШЕХОВИЧ — брат з Родиною
МИХАЇЛА, ХРИСТИНА й ІРИНЕЙ — внуки
Ближча і дальша Родина в Америці й Україні

Рідним, Приятелям, Землякам з Угнова й Угнівщини та Знайомим подаємо болюче сумну вістку, що в понеділок, 9-го вересня 1974 року у Гемпстеді, Н. Й. відійшов у Вічність, заосмотрений Найсвятішими Тайнами, на 87-му році трудолюбивого життя, наш Найдорожчий ТАТО, ТЕСТЬ, ДІДО і ПРАДІДО

св. п.
СЕМЕН ЗАКРЕВСЬКИЙ

народжений в Угнові, пов. Рава Руська в Західній Україні, заслужений громадянин і зразковий батько Родини.

ПАНАХИДА буде відслужена в середу, 11-го вересня ц. р. в 8-ій годині увечері в похоронному домі Hemstead Funeral Home при 89 Peninsula Blvd and Front Street, Hemstead, L.I., N.Y.

ПОХОРОН відбудеться в четвер, 12-го вересня ц. р. в год. 9-ій ранку з цього ж похоронного дому до української католицької церкви св. Володимира при 709 Front Street, Hempstead, L.I., N.Y., а звідтіль на цвинтар Holy Rood Cemetery при Old Country Road and Post Avenue, Westbury, L.I., N.Y.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

Безмежним горем прибиті:

дочка МАРІЯ СТИРКО з чоловіком ВАСИЛЕМ в Канаді
дочка ТЕОДОСІЯ КОЗЛОВСЬКА з чоловіком ІВАНОМ
дочка ЄВГЕНІЯ КУБАНСЬКА з чоловіком МАРІЯНОМ в Польщі
син інж. АНДРІЙ з дружиною ЛІДІЄЮ
внучка ЄВГЕНІЯ АНТОНЮК з чоловіком МИРОСЛАВОМ і дітьми
внучка МАРІЯ ГОЛЬЦВАЙФ з чоловіком РОБЕРТОМ і дітьми
внук ГРИГОРІЙ КОЗЛОВСЬКИЙ з дружиною ЛИНДОЮ і сином
внуки: ІВАН КОЗЛОВСЬКИЙ та АНДРІЙ й ІВАН КУБАНСЬКІ

З НАУКОВИХ ЗАСІДАНЬ УВАН У ЗСА

Доповідь проф. Ю. Перхоровича на тему „Озеро Світязь (Волинь) та його загадки".

Дня 18-го травня 1974 р. в Ню Йорку на засіданні УВАН у ЗСА проф. Ю. Перхорович прочитав доповідь про озеро Світязь на Волині. За розмірами своєї поверхні це озеро посідає сьоме місце серед українських озер.

Глибина і розмір поверхні озера точно не встановлені. Згідно зі совєтськими й польськими джерелами поверхня займає 27,5 квадратних кілометрів. Старий чеський словник повідомляє, що поверхня озера — 33 квадратних кілометрів. Глибина за даними тих самих совєтських і польських джерел — 58,5 метрів. Академік проф. П. Титковський, досліджуючи озеро в 1900 році, досягнув глибини в 56 метрів, але дна не осягнув. Рибалки запевняють, що глибина значно більша за 63 метри.

Озеро Світязь міститься у північно-західньому куті України, між річками Бугом і Прип'яттю. Як і сусідні озера Пульмо та Люцемир, озеро Світязь положене в крейданій „мисці". Доплинів води ці озера не мають, воду одержують з могутніх підземних джерел. Температура води — 8 градусів Цельсія. Штучно прокопаним каналом, довжиною в 3 кілометри, і іншими шляхами вода з озера Світязь потрапляє до Буга.

Береги озера низькі, похилі. Лише на західньому березі є невелика піщана „Татарська гора" та на східньому березі гора без назви. Озеро має дві затоки: Бужно на заході та Луки на сході.

Дуже загатковою особливістю озера є сильні бурі у тиху погоду. Татарська гора починає гудіти, інколи звуки нагадують далекий грім. Над озером підноситься туман чи пара, здіймаються хвилі завбільшки до 1,20 метра. Явище, як кажуть, карстове, але ще не досліджене і не вияснене.

(Карстові явища — комплекс явищ, пов'язаних з розчиненнями гірських порід водою).

Вода в озері надзвичайно чиста і прозора. Коли її набрати до склянки найчастіше у липні, то набирає вигляду желятини. Вода без жадного запаху. Вечорами озеро починає легко світитись, це явище спостерігається не лише у Світязі, але й інших навколишніх озерах. Риба тоді ловиться погано, краще в такий час не купатись, але воду можна пити без жадних шкідливих наслідків.

Доктор медицини Т. Олексіюк оповідав, що він бачив людей, в яких після купання в озері свербіла шкіра.

Є ще одне загадкове явище: велика, семиметрова різниця в поземі води у Світязі, Пульмо та інших сусідніх озерах з поземом річки Буг, що на дистанції 7-8 кілометрів.

Покійний інженер-гідротехнік І. Гнойовий, працюючи на будові каналу між Бугом і озером Ритець, відкрив під пісковим покровом кварцитовий бар'єр, невідомий науці.

Доповідач не задовольняє пояснення бурхливости озера (селяни кажуть: „озеро грає") карстовими явищами. На його думку це скорше результати вибухів підводного гейзера. Гейзери пов'язані з вулканами.

На Волині є багато згаслих вулканів. Наприклад, з погаслих вулканів у Яновій долині та Берестовці витворилися поклади базальту. Можливо, що Татарська гора — це ще не зовсім загаслий вулкан, покритий льодовиковими відкладами.

Назва озера на думку доповідача походить від слова „світити" і пов'язана з явищем легкого світіння озера. Серболужицька мова й досі зберегла слово „світась", що означає світанок.

Крім волинського озера Світязь, існує ще друге озеро під назвою Святязь у колишньому Новогрудському повіті Білорусії, оспіване польським поетом А. Міцкевичем. Його поверхня — 1,5 клм., глибина — 13 метрів.

О. Маринич у путівнику „Українське Полісся" (Київ, 1962 р., ст. 3) наводить слова О. Карпінського з 1911 року: „Волинь — це область виключного наукового інтересу у всіх відношеннях".

По закінчені доповіді — присутні на засіданні клали запити та доповнення, як волиняки, та з великою приємністю згадували про це озеро, зокрема — інж. М. Колтунюк, д-р А. Лібацький, пані — матка Данилевич, А. Нещадименко та ін.

І. З.

Президент Форд розглядає...

(Закінчення зі стор. 1-ої)

тепер відбувають свою конференцію в Остині, Тексас.

Натомість колишній пресовий секретар Білого Дому Джералд терГорст, який зрезигнував в неділю, 8-го вересня, на знак протесту проти помилування Р. Ніксона, заявив у вівторок, 10-вересня, що президент Форд повинен помилувати всіх обвинувачених у Вотерґейтській афері, бо милосердя і правосуддя повинні бути однакові для всіх осіб, тобто для колишнього президента Ніксона та для його співпрацівників.

Речники президента Форда повідомили, що до Білого Дому далі напливає багато телефонів, телеграм і листів, велика більшість з яких негативно оцінює не тільки можливість надання помилування для співпрацівників Р. Ніксона, але також рішення президента Форда помилувати його попередника.

У зв'язку з помилуванням Р. Ніксона, правний дорадник Білого Дому Филип Бючен заявив під час пресової конференції, що проголошення помилування президентом Фордом і прийняття цього помилування Р. Ніксоном можна інтерпретувати як признання до вини, бо якщо б не було провини, то не було б потреби проголошувати помилування.

Заяви Бючена наступили невдовзі після того, як Білий Дім оприлюднив меморандум від спеціяльного прокуратора Леона Яворського, в якому Яворський вичислив 10 справ, які були під розглядом спеціяльної прокуратури, коли президент Форд помилував Р. Ніксона.

Квітка на могилу Зосимові Дончукові

Зосим Дончук був талановитий і працьовитий (таке поєднання буває не дуже часто). Коли він ще не був письменником і працював економістом у підсовєтській Україні, він уже, може й підсвідомо, готував собі ґрунт для творчости. Навколо нього кипіло життя спеціяльного прошарку середнього совєтського панства, цілковито побудоване на закупівлі й продажу, на спекуляції, доноцицтві, шпіонажі й хабарах. Це було багате джерело сюжетів і спостережень, а феноменальна пам'ять і творча фантазія Дончука перенесли назбираний матеріял на вільну землю, щоб відтворити всю правду й кривду в літературі. Дончук не міг вивчитися на письменника чи літературознавця у підсовєтській дійсноті, що не толерувала правдомовности, але на еміґрації він сам себе вивчав, і вивчив добре.

Чим далі, тим більше він писав, хоч заробітчанські клопоти й у вільнім світі не давали добрих умов для праці, фізично працюючи на фабриці, Дончук під час роботи записував на картках думки й окремі речення, а прийшовши додому, передруковував їх начисто. Інші письменники потребують для праці довгих годин безперервної концентрації, бо, мовляв, як вигасне вогонь, залізо охолоне. А от у Дончука вогонь не гаснув, і залізо не хололо. Він кував його гаряче, тепле й холодне, поки не викував стрункого сюжету з малими й великими подіями й героями. Він їх із дня на день не забував, бо ввесь час про них думав, жив у їхньому світі. А ще ж треба було пильнувати славний „Будинок 13-13", лагодити все, що потребувало направи, траву косити й двір замітати, як і всі „порядні люди".

У 1961 році усміхнулося письменникові особисте щастя; він одружився з освіченою, інтеліґентною п-і Ларисою з Чикаґо; з довголітнього самотника перетворився раптом на сімейного чоловіка (у пані Лариси була ще й мама). Одруження на його творчості позначилось дуже позитивно: пані Лариса стала його творчим партнером, секретаркою, друкаркою, коректором, критиком і порадницею. Твори стали з'являтися частійше, бо було кому їх припильнувати, та й моральна щоденна підтримка відданого друга робили своє. А вже як шість літ тому Зосим Дончук пішов на пенсію, то це аж ніяк не була його „відставка". Навпаки, тепер твори почали з'являтися щороку й дійшли до магічного числа тринадцять, яке автор вважав для себе щасливим, наперекір усім забобонам. Тринадцятий твір Дончука, „Куди веде казка", пройшов щасливо, а після чотирнадцятого невблаганна доля перервала творче джерело.

Діяльний, енергійний, наснажений здавалось би невичерпною енергією, письменник кинувся у вир життя. Не досить було йому того, що пережив і бачив сам, — він бажав задокументувати цікаве життя інших; він шукав ще живих, не таких уже численних свідків наших героїчних змагань — і знайшов такого аж на другім кінці Американського континенту, в Оакленді, в Каліфорнії. Що з того, що далеко? А літаки ж нащо? От, на жаль, мусить дружина йти на операцію, бо кропітка праця знищила зір, але ні він ні пані Лариса не тратили віри в те, що всесильна медицина поверне зір — це тільки тимчасові труднощі, які треба мужньо зустріти й побороти. Спочатку відпочили вдвох на березі океану, потім Зосим Дончук полетів на тиждень до Каліфорнії, щоб зібрати матеріяли про визвольну боротьбу Карпатської України, а там і додому — доглядати після операції (свою любу дружину)...

Перелітав через Чикаґо. Була десь десята година ранку, понеділок. У Чикаґо ж живуть давні друзі, Панькови, ще й „свати", що через них і познайомився з пані Ларисою. Добре б зустрітися, так літак лише на кілька хвилин там зупинився, до того ж, друзі тепер на роботі. Ну, хоч картку їм написав і вкинув у скриньку на летовищі — картку веселу й дотепну.

А через кілька день увечорі задзвонила пані Лариса. Плаче, говорити не може... Нема вже Зосима — помер другого серпня в Каліфорнії. От так собі, раптом не знає, чому, як і через що, і що можна було б зробити, щоб їй запобігти. Але кажуть також, що це добра смерть, бо не мучить людину. Проте, хто знає, що відчуває людина перед смертю? Що б то не було, втратили ми гарного, роботящого письменника, та ще й такого, що не йшов на компроміс, говорив саме те, що вважав потрібним, і нікого й нічого не боявся. Ті, що пізнавали себе в його творах і не любили свого портрету, сварилися й не жалували шпильок і голок для автора, але він тим не журився, а готував, чергову як він казав, „атомову бомбу". Одна така „бомба", п'ятнадцятий його твір, вже в друку й вийде посмертно, старанням його опечаленої вірної дружини.

Ті, що з ним дискутували, вже не мають кому дорікати. Зосим Дончук, як людина, вже в Божій опіці. Але як письменник він лишається в літературі назавжди, і вартість його тепер ще більша, так як вартість монети, що вже більше не виготовляється особливо ж монети золотої.

По смерти автора критика починає безпристрасно розглядати його творчість, забуваючи про особисті порахунки, і знаходить у них щось цінне, непроминальне, тривке. Як можна писати без того, щоб якийсь герой чи ситуація не були схожі, часом фотографічно схожі, з живими явищами й людьми? Таж це перша прикмета вартісного твору! Або він життьовий — або надуманий, штучний, фальшивий. Але правда очі ріже, звичайно, найбільше тому, хто за собою той чи інший гріх відчуває, але хоче, щоб його вважали святим.

Дончук був майстерним оповідачем, дотепним витівником, гострим сатириком. Його неперевершений Гнат Кіндратович у всіх своїх пізніших одмінах ніколи не вмре, а з ним житиме вічно в українській літературі й той, хто створив таких героїв — славної пам'яти Зосим Дончук.

Ганна Черінь

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНСОЮЗУ

П'ЯТНИЦЯ, 13-го ВЕРЕСНЯ 1974 р.

НЮАРК-ІРВІНҐТОН, Н. Дж. Місячні збори Т-ва Зап. Січ 371 Відд. о год. 7:30 веч. в залі УНДому в Ірвінґтоні. Проситься чл. вирівняти залеглі вкладки. — Стефанія Стеців, гол., Леся Назарук, касир, Ю. Варанюк, фін. секр.

СУБОТА, 14-го ВЕРЕСНЯ 1974 р.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. Дж. Місячні збори Б-ва св. І. Хрестителя 270 Відд. о год. 7-ій веч. в УНДомі. На порядку: звіти фінансові, організаційні, збирання вкладок та інші справи. — В. Вутковський, рек. секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Місячні збори Б-ва св. Володимира 130 Відд. о год. 5 веч. в новім приміщенні при 100 2-га Авеню. Проситься вирівняти залеглі вкладки і відібрати дивідендові чеки. — Ю. Юрків, секр.

НЕДІЛЯ, 15-го ВЕРЕСНЯ 1974 р.

ПАТЕРСОН, Н. Дж. Місячні збори Т-ва ім. Т. Шевченка 64 Відд. о год. 2-ій по пол. на 482 Мейн вул. Проситься вирівняти вкладки та відібрати дивідендові чеки. — І. Вурний, секр.

НЮАРК, Н. Дж. Місячні збори Б-ва св. Ів. Хрестителя 76 Відд. о год. 1-ій по пол. в укр. кат. школі при Сенфорд і Айві вул. Проситься чл. прибути. — М. Демчук, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Місячні збори Т-ва Запор. Січ 367 Відд. о год. 1:30 по пол. в Укр.-Амер. Клюбі. — П. Джюба, гол., М. Лилак, кас., В. Попович, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Місячні збори С-ва Пресв. Богородиці 36 Відд. о год. 2-ій по пол. в Укр.-Амер. Клюбі при 292 Гадсон Аве. Проситься чл. прибути та вирівняти чл. вкладки. — Стелла Гопоовська, Марія Ковальчук, Параска Демянів.

ДЕТРОЙТ, Міш. Місячні збори Т-ва Запор. Січ 75 Відд. о год. 1-ій по пол. в УНДомі при вул. Мартин і Мишиган. Проситься чл. прибути та вирівняти вкладки. — С. Леськів, рек. секр.

НЮАРК, Н. Дж. Місячні збори Т-ва ім. М. Грушевського 219 Відд. о год. 10 ранку в залі укр. правосл. церкви Пресв. Воснесіння при Ірвінґтон Авеню в Маплевуд, Н. Дж. Проситься чл. прибути. — Марія Юров, секр.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УНСОЮЗУ!

ТАРЗАН, 7174. СИТУАЦІЯ УСКЛАДНЮЄТЬСЯ

Ти, Петре, здається казав, що Луанда є містом інтриг?

Так, Тарзане, але я не сподівався, що наші „пригоди" почнуться вже так скоро!... Чи ти бачив цю красуню, що так маєстатично сиділа в своїй кареті?

Ей, Петре!... Здається, що ти трохи задовго перебував на відлюдному заповіднику!

Досить смішне видовище — верблюди, осли, лімузини, вродливі жінки... Ох!... Відчуваю, що ситуація вже починає ускладнюватися!